

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 36, Nisan 2019, s. 451-465

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.16990/SOBIDER.4951>

Prof. Dr. M. Mehdi ERGÜZEL

Sakarya Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Dili Ana Bilim Dalı

gmerguzel@gmail.com

Firdevs TEMİZEL AKAR

Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,

Yeni Türk Dili Ana Bilim Dalı, firdevstemizelakar@gmail.com

YAHYA KEMAL'İN ESERLERİNDEKİ ÖZEL İSİMLERİN TASNİFİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Özet

Yazar ve şairler, içinde neş'et ettikleri toplumun birer aynasıdır. Onların eserleri ve dolayısıyla dil ve üslupları, yaşadıkları devir ve zihniyet hakkında bize ipuçları verir. Ayrıca sanatçının dili, onun duygu ve fikir dünyasının âdeta şifreleridir. Sanatçının dili sözcüklerle ve sözcük gruplarıyla örülür: İsimler, fiiller, deyimler, atasözleri v.b. Bütün bunları söz varlığı adı altında inceliyoruz. Sözcük bilimi, dilin söz varlığını inceleyen bir dilbilim dalı olduğuna göre sözcük biliminin yöntemlerinden yola çıkarak yazar ve şairlerin söz varlığına eğilmek bir zorunluluktur. Çünkü sanatçılarımız hem kültürümüzün taşıyıcı elçisidirler hem de yaşamımızın anlamını bize hatırlatanlardır. Bir yazar veya şairin söz varlığını incelediğimizde sadece onun sanat anlayışına ulaşmaz, onda gördüğümüz yeni kelime ve kavramlarla düşünce, duygu ve bilgi dünyamızda bir basamak daha atlarız. Bir taraftan da o eserlerin yazıldığı zamanların kültür hayatıyla bağ kurarız. Yahya Kemal bizi böyle zirvelere taşıyacak bir sanatçımızdır. Onun eserlerinin sözlüğünü yaptığımız ve söz varlığını incelediğimiz tezimizin bir ayağı olan özel isimlerin tasnifiyle ilgili tespitlerimizi bu çalışmada sunacağız. 4000 civarında olan bu özel adlar şahıs, yer ve eser isimleri halinde Türk, Doğu ve Batı kültürlerine gönderme yapmaktadır.

Anahtar Sözcükler: sözcük bilimi, söz varlığı, Yahya Kemal Beyatlı

EVALUATION CLASSIFICATION OF THE PROPER NAMES IN YAHYA KEMAL'S LITERARY WORKS

Abstract

Writers and poets are the mirrors of the society which they are originated. Their Works of art, consequently their language and style give us clues about the period and the understanding that they lived in. Besides the artist's language is fairly the codes of his/her world of sense and thought. The artist's language is knitted with words and vocabulary: Nouns, verbs, idioms, proverbs etc... We examine all these in the name of vocabulary. As lexicology is a kind of science that studies a language's vocabulary, it is a must to focus on the writers' and poets' vocabulary starting from lexicology's techniques. As our artists are both the carriers of our culture and the ones who remind us the meaning of our lives. When we study a writer's or poet's vocabulary we not only reach his/her understanding of art but also we step forward with the new words and concepts that we see in him/her in our sense and knowledge world. On the otherhand we establish a bond with the culture of times that works were written in. Yahya Kemal is one of our artists who will take us to peaks. We are going to present our evaluations related to proper name's classification which is one aspect of our thesis in which we have made his works' dictionary and studied his vocabulary. These names which are about 4000 refer to Turkish, East and West cultures as personal, place and monument names.

Keywords: lexicology, vocabulary, Yahya Kemal Beyatlı

1. GİRİŞ

Yahya Kemal, 2 Aralık 1884 tarihinde Üsküp'te doğdu. İlköğrenimine, 1889 yılında Üsküp'te Sultan Murat Külliyesi'nin bir parçası olan Yeni Mektep'te başladı. Daha sonra yine Üsküp'te bulunan Mekteb-i Edeb'e devam etti. Üsküp İdâdîsi'nde başladığı ortaöğrenimine, ailece Selânik'e taşındıklarından Selânik İdâdîsi'nde devam etti (1897). O yıl annesinin ölümü ve babasının yeniden evlenmesi üzerine Üsküp'e döndüler. Ailedeki huzursuzluk yüzünden Yahya Kemal yatılı olarak Selânik İdâdîsi'ne gitmek zorunda kaldı, fakat hastalandığından yeniden Üsküp'e döndü. Ortaöğrenimine devam üzere 1902 yılında İstanbul'a gönderildi. İrtika ve Malumat adlı dergilerde, Âgâh Kemal mahlasıyla şiirler yazmaya başladı. Okuduğu Fransızca romanların ve Jön Türkler'e duyduğu ilginin etkisiyle 1903'te Paris'e gitti. 1904 yılında Sorbonne Üniversitesinin Siyaset Bilimi bölümüne kaydoldu.

1912 yılında İstanbul'a döndü. 1923 - 1927 yılları arasında Urfa milletvekilliği yaptı. Varşova (1926), Madrid (1929) ve Lizbon'da (1931) orta elçi sıfatıyla çalıştı. 1933'te tekrar memleketeye döndü. Yozgat mebusu olarak yeniden Büyük Millet Meclisi'ne girdi (1933). Tekirdağ (1935) ve İstanbul (1942) mebusluğu da yaptı. Pakistan Devleti nezdinde ilk büyükelçimiz oldu (1947). 1949'da emekliye ayrılarak yurda döndü. 1 Kasım 1958'de öldü.

Yaşam öyküsünde de görüldüğü üzere Yahya Kemal, Balkanlarda başlayan hayatını Asya ve Avrupa coğrafyasının çeşitli yerlerinde geçirdi; hem Doğunun hem de Batının kültür mirasını tanıdı; altı yüzyıl süren bir devletten sonra kurulan yeni devletin doğuşuna şahitlik etti.

Bütün bu özellikleri, Yahya Kemal'in eserlerini söz varlığı bakımından incelenmeye değer kılmıştır.

Söz varlığı deyince, sadece bir dilde birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar olarak değil; aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir. (Aksan 1997: 7)

Şair ve yazarların söz varlıkları üzerine yapılan çalışmalar; onların eserlerinde kullandıkları kelimelerin dökümü demek olan dizinleri yapıldıktan sonra kelimeler tablosunun kendi içinde tekrar tasnif edilmesi ve semantik değerlendirilmesi ile ortaya çıkan manzardır. Bu, kültürel yoruma hazır tabloya her ihtisas erbabı, bilhassa dilci, edebiyatçı yahut felsefeci kendi açısından bakabilir; yeni tekliflerle yaklaşabilir. Bir fikir, sanat veya siyaset adamının yazdıklarında ve konuşmalarında kullandığı kelimeler, onun hayat felsefesini, tecrübelerini, bilgi ve temâyüllerini aydınlatacak ipuçları sunabilir. Bütün mesele, eserden müessire ulaşmaktır. Bahsi geçen şahsiyetin kelime kadrosu hazırsa; bu malzemenin gramatikal ve mânâya dayalı ayrımlara göre listelenip okunması, düşünülmesi, anlaşılması, bazı kanaatlere varılması beklenir. Bir şair, en çok hangi kelimeleri kullanıyor ve niçin bu kelimeleri tercih ediyor? Bir yazarın deneme veya fıkralarında mücerret, müşahhas kavramları tercih etmesinde ne yönde bir eğilim vardır? Bir roman veya hikâyede kelimeler ve kavramlar dünyası nasıl bir renk yelpazesi içinde dağılıyor? Bütün bu sorulara cevap için söz konusu şahsiyetlerin eser dizinlerinden hareket edilerek, kelimeler kadrosunun tasniflere ve sayıya dayalı verilerle değerlendirilmesinin, faydalı olacağını, bunların sonraki çalışmalar için de kaynak rolü oynayacağını düşünüyoruz.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sözcük bilimiyle (lexicology) bağlantılı olan sözlük biliminin (lexicography) (Aksan 1997: 32) yöntemlerinden yola çıkarak hazırlamakta olduğumuz Yahya Kemal Sözlüğü ve Söz Varlığı doktora çalışmamızda, Yahya Kemal'in eserlerinde özel isimlerin çokluğu dikkat çekicidir.

Yahya Kemal'in 16.000 kelimeyi aşan sözlüğünün dörtte biri özel isimlerden oluşur. Bu durum, Yahya Kemal'in sözlüğündeki özel isimleri incelememiz ve belli bir tasnife gitmemiz gerektiği kanaatini uyandırdı.

3. YÖNTEM

Çalışmamızda önce özel isimleri hangi başlıklar altında tasnif ettiğimizi gösterdik. Ardından hangi sanatçıların (Türk ve yabancı sanatçılar) isimlerini eserlerinde kullanmış, bunları kullanım sıklıklarına göre listeledik; verilerden yola çıkarak yorumlamalar yaptık. Son aşamada bütün özel isimlerin kullanım sıklıklarının ilk yüze göre sıralamasını verip bununla da ilgili değerlendirmelerde bulunduk.

4. BULGULAR

Yahya Kemal'in eserlerindeki özel isimlerin tasnifini yaptığımızda karşımıza birçok başlık çıkmıştır:

4.1. ŞAHIS ADLARI:

4.1.1. Devlet büyüğü/ Padişah adları:

Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü, Murad Hudâvendigâr, III. Ahmet, II. Bayezid, I. Mustafa, I. Kılıçarslan, Çelebi Mehmet, IV. Mustafa, IV. Mehmet, Fatih Sultan Mehmet, Ertuğrul Gazi, Genç Osman, I. Murad, II. Selim, II. Mahmut, II. Selim, II. Abdülhamit, Fağfur (Çin Padişahı)...

4.1.2. Sanatçı adları (Türk ve yabancı yazar, şair, ressam v.b.):

Abdullah Cevdet, Abdülhak Hamit Tarhan, Ahmet Haşim, Ahmed Hamdi, Plautus, Dostoyevski, Lamartine, P. Verlaine, Mallarme, Andre Gide, Alfred de Vigny, P. Loti, Gautier, Gorki, Alexandre Dumas, Anatole France, Balzac, Charles Baudelaire, Byron, Banville, Beethoven, Bellini, Hâfız-ı Şirâzi, Hayyam, Aşık Garip, Aşık Ömer, Aşık Kerem, Sâdi, Akif Paşa, Ali Suâvi, Aka Gündüz Ali Mümtaz Arolat, Alphon Karr, Apollinaire, Edgar Allan Poe, Avni Bey (Yenişehirli Avni), Ebüzziya Mehmet Tevfik, Evliya Çelebi, Tevfik Fikret, Namık Kemal, Şeyh Galip, Halide Edip, Nazım Hikmet, Picasso, Victor Hugo, Yakup Kadri, Necip Fazıl, Mehmet Akif, Auguste Rodin (Fransız heykeltıraş)...

4.1.3. Kadın şair adları:

Eşref Hanım, Nigâr Hanım, Rabia Hatun...

4.1.4. İmparator/ Kral adları:

II. Reich, II. Wilhelm, III. Leopold, Büyük İskender, Cengiz Han, Deli Pedro, Katerina, Justinianus, Venizelos, Neron...

4.1.5. Paşa adları:

Sokullu Mehmet Paşa, Baltacı Mehmet Paşa, Barbaros Hayrettin Paşa, Osman Paşa, Humbaracı Ahmet Paşa, Zağanos Mehmet Paşa, Mahmut Muhtar Paşa, Bayraktar Mustafa Paşa, Büyük Fuad Paşa...

4.1.6. İlim adamı adları:

Ahmet Cevdet Paşa, Abdullah Vassaf Efendi, İbrahim Müteferrika, Ahi Çelebi, Akşemseddin, Ali Emiri Efendi, Pascal, Albert Sorel...

4.1.7. Türk siyasetçi adları:

Bostancıbaşı Arif Ağa, Boşo Efendi, Emenuel Karasu (Yahudi asıllı avukat), Genç Türkler, Barres, Bismarck, Başvekil Fethi Bey, İshak Sükuti, Muhittin Baha Pars...

4.1.8. Yabancı siyasetçi adları:

Aehrenthal, Eric Von Post...

4.1.9. Hânedan mensubu adları:

Beyan Baba (Beyhan Sultan), Gülnuş Emetullah Sultan, Hatice Turhan Sultan, Nur Banu Sultan, Kösem Sultan...

4.1.10. Osmanlı devlet adamı adları:

Abdurrahman Şeref Bey, Defterdar Mahmut Çelebi, Ebussuûd Efendi, Numan Paşa, İbni Kemal...

4.1.11. Filozof adları:

Eflatun, Sokrat, Sophocles, F. Tain, Aristotalis, Feylosof Rıza, Leibniz, Nietzsche ...

4.1.12. Yabancı asker adları:

General La Fayette, Bismarck, Alaraic, Józef Klemens Pilsudski ...

4.1.13. Peygamber adları:

Hız. Muhammed, Hız. Nuh, Hız. Mesih, Hız. Âdem, Hız. İdris, Hız. Salih, Hız. İshak, Hız. İbrahim...

4.1.14. Tasavvuf büyüğü adları:

Hoca Ahmed Yesevi, Mevlâna, Yunus Emre, Akşemseddin, Ya Vedûd Hazretleri, Şeyh Sâdeddin Efendi, Şemseddin Ahmed Sivâsî...

4.1.15. Osmanlı'dan önceki halife adları:

Ömerü'l-Faruk, Harun Reşid...

4.1.16. Sahabe / Tâbiin adları:

Ebâ Eyyub Ensâri, Abdullah Bin Selâm, Târik Bin Ziyad, Veysel Karânî...

4.1.17. Aile yakını adları:

Nâkiye Hanım, Nuriye Hanım, Redife Hanım, Adile Hanım, Afife Hanım...

4.2. ÜLKE ADLARI:

Türkiye, Avusturya, Ceneviz, Danimarka, İspanya, Filistin, Mısır, Yunanistan, Belçika, İtalya, İsveç, Felemenk, Bosna-Hersek, Kosova, Makedonya, Cezayir, Polonya, Japonya, Arabistan, Yeni Zelanda...

4.3. KAVİM/ İRK/ MİLLET/ HALK ADLARI:

Türk, Berberi, Boşnak, Bulgar, Cermen, Acem, Kürt, Frenk, Moğol, Rum, Yunan, Ruslar, Alman, Amerikan, Arnavut, Fransız, Arap, Beni İsrail, Basklar, Etrüksler, İtalyan, Eskimo...

4.4. DİL ADLARI:

Türkçe, İngilizce, Rusça, Yunanca, Acemce, İtalyanca, Arnavutça, Arapça...

4.5. YER ADLARI:

Avrupa, Afrika, Amerika, Balkan, Rumeli, Endülüs, Kafkasya, Horasan, Alsace-Lorraine...

4.6. ŞEHİR ADLARI:

İstanbul, Paris, Bursa, Ankara, Balıkesir, Bakü, Bedir, Belgrad, Madrid, Buhara, Beyrut, Budapeşte, Cenevre, Üsküp, Roma, Selanik, Viyana, Sorbonne, Floransa, Edirne, Diyarbakır, Erzurum, Brüksel, Bingazi, Akka, ...

4.7. ŞİİR ADLARI:

Selimnâme, Göl Saatleri, Hüsn Ü Aşk, Leyla ve Mecnun, Makber, Rübâb-ı Şikeste, Kar Musikileri...

4.8. ŞİİR KİTABI ADLARI:

Gülistan, Nedim Divanı, Fuzuli Divanı, Mesnevi, Rübâb-ı Şikeste, Şerâre, Âteşpâre, Eş'âr-ı Ziya...

4.9. MİTOLOJİK ADLAR:

Afrodit, Dionysos, Adonis, Apollon, Ares, Artémise, Pan, Remus...

4.10. DİN/ MEZHEP ADLARI:

İslam, Müslümanlık, Hıristiyanlık, İseviyet, Bektaşilik, Ortodoksluk, Katoliklik...

4.11. DERGİ/ GAZETE ADLARI:

Bilgi Mecmuası, Plume Mecmuası, İkdâm, Sebilürreşad, Dergâh Mecmuası, Servet-i Fünûn, Plume Mecmuası, Türk Yurdu, Yedi Meşale, Terbiye Mecmuası...

4.12. SAVAŞ/ SEFER ADLARI:

Balkan Savaşı, İstiklal Harbi, Başkumandan Meydan Muharebesi, Kosova Savaşı, Dumlupınar Meydan Muharebesi, Ankara Meydan Muharebesi, Çaldıran Rus Harbi, Valmy Meydan Muharebesi, Bedir Gazası, Viyana Seferi, Mohaç Seferi...

4.13. CADDE/ SEMT/ MAHALLE ADLARI:

Üsküdar, Erenköy, Cağaloğlu, Çemberlitaş, Çağlayan, Bonaparte Sokağı, Beykoz, Defterdar, Beyoğlu, Bebek, Bakırköy, Beşiktaş, Bağlarbaşı, Bergama, Ayastefanos, Ahırkapı...

4.14. MEYDAN ADLARI:

Bayezid Meydanı, At Meydanı, Concorde Meydanı...

4.15. CAMİ/ MABET/ TÜRBE/ TEKKE ADLARI:

Kurtuba Camii, Atik Valide Camii, Ayasofya, Bayezid Camii, Davutpaşa Camii, Fatih Camii, Hudâvendigâr Câmii, Alaca Camii, Mahmud Paşa Câmii, Rifâî Tekkesi, Şeyh Vefa Türbesi, Şehzade Mehmet Türbesi, Şahâbeddin Paşa Türbesi.....

4.16. HÜKÜMET/ MECLİS ADLARI:

Büyük Millet Meclisi, Ferid Paşa Hükümeti, İspanyol Hükümeti, İstanbul Hükümeti, Atina Hükümeti, Napoleon Hükümeti, Sultan Mahmud Hükümeti...

4.17. KURUM/ KURULUŞ ADLARI:

Darülbeytî, Darülfünûn, Darüleytam, Darüşşifa, Darütterbiye, Darümuallimin, DarülHikmetül İslâmiyye, Enderun Mektebi, İstanbul Üniversitesi, Genelkurmay...

4.18. KULE/ HİSAR/ KEMER/ SARAY/ KÖŞK/ MÜZE/ KÖPRÜ/ KASR ADLARI:

Anadolu Hisarı, Bastille Kalesi, Boğazkesen Hisarı, Bozdoğan Kemeri, Kasr- Cinân, Çırağan Sarayı, Çinili Köşk, Revan Köşkü, El-Hamrâ Sarayı, Güzelce Hisar, İhlamur Köşkü, Topkapı Sarayı, Alkazar / (El-Hisar), Antakya Kalesi, Zağanos Köprüsü, Zağanos Paşa Kulesi, Babil Kulesi, Yıldız Sarayı, Sadâbâd, Trabzon Kalesi...

4.19. YÖNETİM SİSTEMİ ADLARI:

Bolşevizm, Faşizm, Komünizm...

4.20. İMPARATORLUK/ ÇARLIK ADLARI:

Osmanlı İmparatorluğu, Alman İmparatorluğu, Avusturya İmparatorluğu, Bizans İmparatorluğu, Babil İmparatorluğu, Kubilay Han İmparatorluğu, Latin İmparatorluğu, Rus Çarlığı, Roma İmparatorluğu...

4.21. HÂNEGAN ADLARI:

Osmanlılar, Emeviler, Abbasiler, Fâtımiler, Habsburg Hânedanı...

4.22. EDEBÎ DÖNEM ADLARI:

Divan Edebiyatı, Edebiyat-ı Cedide, Latin Edebiyatı, Batı Edebiyatı, İran Edebiyatı, Yeni Edebiyat, Fransız Edebiyatı...

4.23. BEYLİK/BEYLERBEYLİK ADLARI:

Osmanlı Beyliği, Dizdaroğulları, Karaman Beyliği, Rakka Beylerbeyliği, Mısır Beylerbeyliği, Budin Beylerbeyliği...

4.24. ANTLAŞMA ADLARI:

Berlin Muahedesi, Mondros Mütarekesi, Sevr Muahedesi...

4.25. MEKÂN ADLARI:

Çınarlı Kahve, Aşiyân, Babıali, Bektaşî Dergahı, Beyoğlu Tiyatrosu, Yıldız Kırathanesi, Cluny Kahvehanesi...

4.26. ORDU ADLARI:

Osmanlı Ordusu, Haçlı Ordusu, Bizans Ordusu...

4.27. OKUL ADLARI:

Science Politiue Mektebi, Beyazıd Medresesi, Kadıköy Fransız Kız Mektebi, Siyasal Bilgiler Okulu, Yüksek Öğretmen Okulu, Galatasaray Mektebi, Paris Tıp Fakültesi, Paris Edebiyat Darülfünunu, Paris Konservatuvarı, Robert Koleji...

4.28. OTEL ADLARI:

Lozan Palas, Cloridge Oteli, Pera Palas, Hotel Baltımor, Pimodan Oteli, Selanik Oteli, Otel Mole, Athena Pallas...

4.29. ROMAN ADLARI:

Monte Kristo, Sinekli Bakkal, Bir Sipahi'nin Serencamı (Piyer Loti'nin Romanı), Arsen Lupin, Cezmi, Araba Sevdası, Sefiller...

4.30. ROMAN/HİKÂYE/TİYATRO/ŞİİR KARAKTERİ ADLARI:

Don Quichotte, Wilhelm Tell, Armand Duval, Aşık Kerem, Ashıhan, Ferhat, Romeo ve Jülietta, Mehlika Sultan...

4.31. TİYATRO ESERİ ADLARI:

Hamlet, Vatan ve Silistre, Kenan Çobanları...

4.32. DÖNEM ADLARI:

Lâle Devri, Tanzimat Devri,

4.33. ADA ADLARI:

Adalar (Prens Adaları), Burgazada, Büyükada, Rodos Adası, Elbe Adası, Delos Adası, Girit...

4.34. DENİZ/NEHİR /GÖL/ BOĞAZ ADLARI:

Adriyatik, Akdeniz, Karadeniz, Marmara Denizi, Adalar Denizi (Ege Denizi), Tuna Nehri, Vardar Nehri, Lucerne Gölü, Léman Gölü, Ren, Cebelü't-tarık...

4.35. DAĞ/OVA/VADİ ADLARI:

Alp Dağları, Ahu Dağı, Tur Dağı, Vitoş Dağı, Vazof Ovası, Malazgirt ovası, Çubukova, Lykos Vadisi...

4.36. KAPLICA ADLARI:

Köstence kaplıcası, Gornobûnâ kaplıcası, Banki kaplıcası.....

4.37. MUSİKİŞİNAS ADLARI:

Itri, Dede Efendi, Tanburi Cemil Bey, Mesut Cemil (Tanburi Cemil Bey'in Oğlu), Behlül Efendi, Kanuni Hacı Arif Bey, Hafız Post, Seyyid Nuh...

4.38. MUSİKİ MAKAMI ADLARI:

Neva, Nevakâr, Tekbir, Na't, Ayin...

4.39. VAK'A ADLARI:

Alemdar Vakası, Anzavur Ayaklanması, Fransız İhtilali, Kabakçı Vakası...

4.40. TASAVVUFÎ ADLAR:

Melâmet (Melâmîlik), Mevlevî, Rifâî, Tasavvuf, Ledünniyât, Tekke.....

4.41. SEFÂRET ADLARI:

Berlin Sefareti, Brüksel Sefareti, Paris Sefareti, Varşova Sefareti, İran Sefareti, İngiltere Sefareti, Lehistan Sefareti, San Petersburg Sefareti, Viyana Sefareti...

4.42. KONFERANS/ KONGRE ADLARI:

Türk İstanbul Konferansı, Stockholm Konferansı, Jöntürkler Konferansı, Londra Konferansı, Erzurum Kongresi, Sivas Kongresi, Lozan Konferansı, Paris Kongresi...

Tasnifimizde maddelerin fazlalığı dikkat çekicidir. Dört bin özel ismi incelememizin neticesinde ulaştığımız bu sonuçlar, Y. Kemal'in dünya tarihi, Osmanlı tarihi, felsefe tarihi, siyaset bilimi, dini literatür, edebi dönemler, mitoloji, roman, tiyatro, şiir, musiki, ülke, şehir ve mekân bilgisi konusunda engin bir kültüre sahip olduğunu gösterir. Bu birikim, bize hem kuvvetli bir sanatçı hem mütefekkir hem güçlü bir dil ustası hem de son derece sosyal bir şahsiyet olan “Yahya Kemal” i kazandırmıştır.

Kırk iki farklı başlık altında topladığımız özel isimlerde sanatçı adları , eser adları, yer adları, millet/milliyet adları öne çıkan gruplardır. Özellikle doğulu ve yabancı sanatçı adları, kullanım sıklıklarının çokluğuyla göze çarpar:

Türk Sanatçılar					
NAMIKKEMAL	100	H. SİRET	9	ÖMER SEYFİ	2
TEVFİK FİKRET	96	NABİ	8	NEŞATİ	2
NEDİM	68	ALİ EMİRİ EFENDİ	8	ÖMER HAYYAM	2
HALİDE EDİP	62	NİGAR HANIM	7	A.CEVDET, A.HAMDİ, AGÂH EFENDİ, ALİ SUAVİ, AKİL KOYUNCU, ALİ KEMAL, ESRAR DEDE, A. M. AROLAT, ALİ ŞEFKATİ, ÂŞIK GARİP, B.FAHRİ İDİZ, BURSALI TAHİR BEY, İBRAHİM ÇALLI, E.B. KORYÜREK, AHMET YESEVİ, DADALOĞLU, MEHMET RAUF, O.ŞAİK GÖKYAY, EBUZZİYA MEHMET TEVFİK, ENDERUNLU FAZIL,	1
A.H. TARHAN	59	S.SEZAI	7		
M.ALİ BEY	56	K.MEHMET FUAT	7		
ZİYA GÖKALP	47	N.SAMİ BANARLI	6		
FUZULİ	35	N.ATAÇ	6		
HÜSEYİN CAHİT	35	CEVDET PAŞA	5		
YAKUP KADRİ	31	F.NAFİZ	5		
YUSUF AKÇURA	29	ŞİNASI	5		
S. NAZİF	25	MEVLANA	4		
M. NACİ	22	MÜNİR NUREDDİN	4		
HALİD ZİYA	16	A.HAŞİM	3		
R.M. EKREM	16	AVNİ BEY	3		
EVLİYA ÇELEBİ	15	NEF'İ	3		

Ş. GALİP	14	B.KEMAL ÇAĞLAR	3	M.ERTUĞRUL, NESİMİ, LESKOFÇALI DİLAVER BEY, R.NURİ GÜNTEKİN, NAİLİ, YENİŞEHİRLİ AVNİ, TANBURİ CEMİL
İZZET MOLLA	14	ENDERUNLU VASIF	3	
C. SAHİR	13	EŞREF HANIM	3	
C.ŞEHABEDDİN	12	K. RAGIP PAŞA	3	
İTRİ	12	ÖMER SEYFETTİN	3	
HAMDULLAH SUPHİ	12	AKA GÜNDÜZ	2	
FALİH RIFKI	10	ÂŞIK ÖMER	2	

Tablo 2: Yahya Kemal'in Nesir ve Şiirlerindeki Yabancı Sanatçı Adlarının Sıklık Sayılarına Göre Listesi:

Yabancı Sanatçılar					
LAMARTİNE	21	P.VALERY	5	A.DEVİGNY, A.FRANZE, J.BANVILLE, F.COPPEE, BEAUMARCHAUS, CORNEİLLE, GORKİ, G.FLAUBERT, RABELAİS,	2
P. VERLAİNE	14	BALZAC	4		
SHAKESPEARE	14	CLAUDEFARRER E	4		
HEREDİA	14	A.DUMAS, A.RİMBAUD, BANVILLE, DOSTOYEVSKİ, E.A. POE, GAUTİER, STENDHAL, BYRON	3		
RACİNE	13				
HOMEROS	12				
E.ABOUT	9				
MALLARME	9				
P.LOTİ	9				
S.MALLARME	9				
BAUDELAİRE	8				
H.DE REGNİER	7				
MOLİERE	6				
VOLTAİRE	6	A.GİDE, ANNİA, CİCERON, APOLİNAİRE, GOETHE, ARİSTOTALES, BARRES, BEETHOVEN, BELLİNİ, BOİLEAU, CERVANTES, CHAMBERLAİN, EMİLE ZOLA, HERODOTOS, LEİBNİZ, M.GAUTİER, MİCHELANGE, PİCASSO EURİPİDES, MONTAİGNE,	1		
SCHİLLER	6				

5. YORUM ve TARTIŞMALAR

Zengin bir kelime hazinesi olan Y. Kemal'in eserlerinde özel isimleri çok kullanması ve bunların farklı başlıklar altında karşımıza çıkması neyi ifade eder?

Tablo 1 ve 2'de görüldüğü gibi hem batılı hem şarklı sanatçıların isimleri özel isimler içerisinde önemli bir yekûn tutar. Yerli sanatçılarda N. Kemal, T. Fikret, Ziya Gökalp ve Nedim bu listenin başında dikkati çeken isimlerdir. Niçin bu isimleri çokça zikretmiştir acaba?

Yahya Kemal'e göre N. Kemal'in bir nâsir tarafı, bir millî tarafı, bir de müceddid tarafı vardır. Yahya Kemal, onun müceddid tarafı için: "N. Kemal çok milli olduğu için Türkçede kaynatıp dondurduğu kelimeler hemen Türkçeleştiler. Hürriyet kelimesini hür sıfatından aldı ve millî bir kılığa soktu.

Vatan kelimesinin eski mefhumunu unutturup ona Fransız inkılabından sonra Avrupa'da verilen yeni mefhumu verdi " der. Fakat asıl N. Kemal'in millî tarafına hayrandır O. Neden mi?: "Bütün milli tarihimizi, bizim milliyetimizi tam bir ayarda temsil etmiş beş on şahsiyet varsa biri N. Kemal'dir. Bu temsil kabiliyeti onun hüviyetindedir. N. Kemal, bizim milliyetimizi gayri-i şuurî olarak tam anlaşılması lazım geldiği gibi anlamıştır." (Beyatlı, 1990: 283)

Ziya Gökalp de Y. Kemal'in nesirlerinde sıkça bahsettiği bir isimdir. Y. Kemal, "birçok günümü kendisiyle konuşarak geçirdim" der Z. Gökalp için. Ziya Gökalp hakkındaki: "Diyarbakır'ın bir harika olan oğlu" sözlerini "istikbalin muhayyel bünyânını kuran dev bir mimar" ifadeleriyle bitirir. Bu hayranlık dolu bakış açısı O'nun Z. Gökalp' i eleştirmesine mani olmaz. "Z. Gökalp sabit bir bakışla geleceğe bakardı" der. Evet Z. Gökalp, daima gelecekte söz eder ve Y. Kemal'i geçmişe takılıp kalmakla itham eder. Hatta bir gün Y. Kemal'e şu dizeleri söyler: "Harâbîsin harâbâtî değilsin/ Gözün mâzidedir âti değilsin". Bunun üzerine Y. Kemal'in dudaklarından o meşhur dizeler dökülür: "Ne harâbî ne harâbâtîyim/ Kökü mâzide olan âtiyim." Y. Kemal, Z. Gökalp'in fikir adamlığı, ictimaiyatçı yönünden beslenmiştir; fakat yeri geldiğinde de geçmişle geleceği, "bir tepeden İstanbul'a bakar gibi" aynı anda görebilmiş ve sevebilmiştir.

Peki Nedim'i çok anması neyi ifade eder? Yahya Kemal, Balkan Savaşlarının acı gerçeği neticesi Nev-Yunânîlik fikrinden sıyrılıp vatan gerçeğine döner. Camille Julien'in: "Fransa toprağı bin yılda Fransız milletini yarattı." sözünün yıllar önce zihnine attığı tohumun filizlenmesiyle o artık Osmanlı milliyetçisidir. "Fransızlar klasik metinlerden hareket edip yeni Fransız şiirine ulaşmışlardı. Öyleyse biz de Divan şiirini günümüzde ihya etmek, ondan pürüzsüz, saf mısralar elde etmek yollarını aramalıydık" der ve yüzünü Divan edebiyatına döner. Bir taraftan eski şiir tarzında şiirler yazar bir taraftan da eski şairlere duyduğu hayranlığı dile getirir. Bu şairlerden biri de Nedim'dir.

Lirizm; saf şiir; yenilik iddiasına düşmeden sırf kendi şevkiyle yazma; İstanbul gibi ortak noktalar Y. Kemal'in neden bir Nedim hayranı olduğunu bize açıklar.

Tablo 3: Yahya Kemal'in Nesir ve Şiirlerindeki Özel İsimlerin En çok Tekrarlananlara Göre Listesi:

TÜRK	1501	ARNAVUT	74	ŞEMİ MOLLA	39
İSTANBUL	1083	BURSA	74	İTALYA	36
AVRUPA	369	VİYANA	72	MAKBER	36
ANADOLU	366	RUSYA	67	ATAULLAH EFENDİ	35
PARİS	324	VENİZELOS	63	İSPANYA	35
TÜRKÇE	286	ACEM	62	SOFYA	35
YUNAN	241	HALİDE EDİP	62	HALİÇ	34
FRANSIZ	235	CAVİT BEY	59	ATİNAHÜKÜMETİ	33
OSMANLI	208	ATİNA	59	AKDENİZ	31
YUNANİSTAN	197	A.HAMİTTARHAN	59	HAÇLI	30
RUMELİ	188	SURİYE	58	MAKEDONYA	30
İZMİR	182	LOTİ	57	CEMAL BEY	29
FRANSA	152	ASYA	57	İSVİÇRE	28
FATİH	152	İNGİLİZ	56	VEHBİ	28
NAMIKKEMAL	100	MEHMET ALİ	56	AYASOFYA	27
ALLAH	98	HALETEFENDİ	54	AZİZ EFENDİ	27
İSLAM	96	MUSTAFAKEMAL	53	ESKİŞEHİR	27
TEVFİK FİKRET	96	ABDÜLHAMİT	52	SELÇUK	27
SELANİK	90	HIRİSTİYAN	51	AVUSTURYA	26
ARAP	85	SULTANMAHMUT	51	İSMET PAŞA	25
TÜRKİYE	82	ANTOİNE	50	İTALYAN	25
ALMAN	79	ZİYA BEY	47	MÜSLÜMANLIK	25
BULGARİSTAN	79	İNGİLTERE	46	S.NAZİF	25
FRANSIZCA	78	ALMANYA	44	DR. NAZİM	24
RUS	78	FARİSİ	41	RUMELİHİSARI	24
FRENK	75	TANZİMAT	40		
SELİM	75	KONSTANTİN	39		

“Türk” kelimesi, onun eserlerinde en çok kullandığı kelimedir. Yine en çok kullandığı kelimelere baktığımızda “ben” ve “biz” kelimelerini görürüz. “Ben” onun her şeyden âzâdeliğinin (Tanpınar’ın tespitiyle) bir ifadesi; “biz” ise benlikten koskoca bir millete -Türk

milletine- dönüşmesinin ve yükselmesinin halidir. Y. Kemal'in Türk kimliğinden, Türklükten anladığı Z. Gökalp'in sahip olduğu Turan anlayışı gibi değildir. O, Osmanlı Türklüğünü benimser ve milli tarihimizi Malazgirt zaferiyle başlatır. Fransa'ya milliyetinden nefret eden bir genç olarak giden Y. Kemal, orada Albert Sorel gibi tarihçilerin etkisiyle eski kültürümüze ilgi duymaya başlar. Nihayet memlekete döndüğünde semt semt, burç burç İstanbul'u gezer ve bir gün Tanburi Cemil Bey'i dinler. İşte asıl o anlarda O'nun Türklük sevdası uyanır. Artık Türk tarihinden, musikisinden, şiirinden, dilinden bahsetmek onun şevkle ifa ettiği bir vazife haline gelir.

Özel isimler içinde "İstanbul" kelimesinin ikinci sırada olduğu görülür. Yahya Kemal, eserlerinde neden İstanbul'dan bu kadar çok söz etmiştir? A. Hamdi Tanpınar'ın ifadesiyle "eve dönen adamdır" Y. Kemal. (Tanpınar 2014: 51). 1903'te Mehlika Sultan'a âşık gençler gibi o da bu sevdanın peşine düşmüş ve kendini Paris'te bulmuştur. Fakat Albert Sorel'in dersleri onu başka bir âlemin içine çekmiştir. Bir taraftan şiirin esrarlı vadilerinde dolaşıyor, bir taraftan da tarihin altın sayfalarında cedleriyle tanış oluyordu. Nihayet, vatan hasreti ve değişen fikirleriyle İstanbul'a döner şair. İstanbul, onun için kâh sanatçı ruhunun ve Osmanlı hayranlığının temellerinin atıldığı Paris'tir; kâh tarihindeki azamet, şiirindeki zarafet ve mimarisindeki heybetle hep özlemini duyduğu Osmanlıdır; kâh annesini kaybetmenin ızdırabıyla, kendisinden ayrılmanın acısının mecz olduğu "Kaybolan Şehir" Üsküp'tür.

Türk, İstanbul kelimelerinden sonra Avrupa, Anadolu, Paris, Rumeli, Yunanistan gibi yer adlarının üst sıralardaki özel isimler olduğu Tablo 3'de görülmektedir. Her biri bir medeniyetin temsilcisidir bu yerlerin. Y. Kemal bir dönem, Antik Yunan'a dayanan medeniyete hayranlık duymuş ve nihayet aslına rücû' edip millî medeniyetine yüzünü dönmüştür. Bütün bu fikrî beslenme ve değişimler onun hem nesrine hem de şiirine sirâyet etmiştir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Y. Kemal, saf Türkçe, beyaz Türkçe ifadelerinin fikir önderi ve aynı zamanda bu fikrin icraatçısıdır. Y. Kemal, Türkçemizi en nefis bir lisan-ı şiir olarak telakki eder ve "Esâtir-i Yunaniyân" isimli kitabın tumturaklı bir dille yazılmasına hayıflanır, bu kitabın Türkçemizin beyaz üslubuyla yazılması gerektiğini söyler. O'nun üslubunda hem Fuzuli, Baki ve Nabi'nin eski şiire hayat veren dillerinin zenginliği hem de İstanbul hanımlarının konuştuğu ak süt gibi temiz Türkçe'nin Nedim'deki duruluğu vardır. Bu noktada M. Kaplan'ın şu tespiti bizim Y. Kemal ile ilgili çalışmalarımızın gayesini özetler mahiyettedir: "Y. Kemal, bilhassa dil sahasında bulduğu harikulade ölçü ile Türk şiirinde büyük bir örnektir. Ne Divan ne Tanzimat geleneğinde Türk yazarları, yaşayan ve yaşayacak olan dilin ölçüsünü bulabilmişlerdir. Milli dilin ölçüsünü bilmeyen Divan şairleri Tanzimattan sonra ölmüşlerdir. Bugün onları tanımak ve incelemek için hususi bir hazırlığa ihtiyaç vardır. Şinasi'nin büyük irşadına rağmen Namık Kemal, Hamid ve Servet-i Fünuncular da Türkçe'yi bulamadılar. Türkçüler, milli dilin konuşma dili olduğunu keşfetmekle beraber, daha sonra öztürkçe yoluna sapanlar tekrar tabii yoldan çıktılar. Konuşma dili ne arkaizme ne neolojizme tahammül eder. Ebedi şiir, dilin daima yaşayan kelimelerine dayanmak mecburiyetindedir. Her kelimenin manası ve tesiri başka olduğu gibi hayat kabiliyeti de ayrıdır. Kelimelerini zevkin hassas terazisinde tartmayanlar yaşayan şiirin sırrına eremezler. Türk şiir tarihinde kelimelerin yaşama kabiliyetlerini, hakiki Türkçeyi ilk defa idrak eden Yahya Kemal olmuştur." (Kaplan 1994: 226)

Netice itibariyle; bir sanatçının şiir, nesir veya sanatın diğer alanlarıyla ilgili çalışmalarına sanatçılar, şahıslar, mekânlar, şehirler, eserler tesir eder. Şairin /yazarın eserlerinde kullandığı kelimelerin sıklık sayıları bu tesirin açık bir göstergesidir. Biz de bu çalışmamızla bunu tespit etmiş olduk. Buradan hareketle Y. Kemal'i, O'nun dilini ve ruh dünyasını iyi anlamak için eserlerindeki kullanım sıklık sayısı çok olan sanatçıları, şahısları, eserleri, şehirleri, milliyetleri öncelikli olarak incelemeli; kırk bir başlık altında tasnif ettiğimiz özel isimleri göz önünde bulundurarak sözde değil hakikatte mütefekkir olan bir sanatçının eserlerini okuyor olmanın idraki içinde olmalıyız.

KAYNAKLAR

- Akalın, Şükrü Haluk. **Sözcük Bilimi ve Sözlükçülük**, Türk Dili Dergisi, 698, 162 - 169.
- Aksan, Doğan. (1988). **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim**, TDK Yayınları, Ankara.
- Aksan, Doğan (1997). **Türkçenin Söz Varlığı**, TDK Yayınları, Ankara.
- Akyüz, Kenan. **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri**, İnkılap Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Ayvazoğlu, Beşir. (2013). **Yahya Kemal(Eve Dönen Adam)**, Kapı Yayınları, İstanbul.
- Başkan, Özcan. (2006). **Dilde Yaratıcılık**, Multilingual Yayınları, İstanbul.
- Beyatlı, Yahya Kemal. (1990). **Edebiyata Dair**, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul.
- Beyatlı, Yahya Kemal. (1995). **Aziz İstanbul**. MEB Yayınları.
- Cabar, Ayşen. (2008). **Y. Kemal'in Şiirlerinin Dizini**, Lisans Tezi, SAÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Ergin, Muharrem. (1993). **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Yayınları, İstanbul.
- Ergüzel, M. Mehdi. **Dil ve Kültür Üzerine Yazılar I**, TEDEV Yayınları, İstanbul.
- Ergüzel, M. Mehdi. (2010, Aralık). **Türkçenin Söz Varlığının Tespitinde Şair ve Yazar Sözlüklerinin Önemi**, III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumunda sunulmuş bildiri, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Ergüzel, M. Mehdi; Esra Kirik. **Sait Faik Abasıyanık'ın Hikayelerinin Söz Varlığı Üzerine**, Turkish Studies.
- Ergüzel, M. Mehdi. (2009, 15 – 17 Ekim) **Şair ve Yazar Sözlükleri Meselesi ve Yahya Kemal Örneği. IX. Uluslararası Dil - Yazın - Değişibilim Sempozyumunda sunulmuş bildiri**, SAÜ, Sakarya.
- Güngör,Erol. (2011). **Tarihte Türkler**, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Hisar, A. Şinasi Hisar. (2006). **Yahya Kemal'e Veda**. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Kabaklı, Ahmet. **Türk Edebiyatı**. (13. Baskı). Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Kaplan, Mehmet. (1997). **Kültür ve Dil**. Dergah Yayınları, İstanbul.
- Kaplan, Mehmet. (1994). **Şiir Tahlilleri(Tanzimattan Cumhuriyete)**, Dergah Yayınları, İstanbul.

- Kır, Ebru.(2008). **Y. Kemal'in Nesirlerinin Dizini**, Yüksek Lisans Tezi, SAÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü,S akarya.
- Kolcu, Ali İhsan. (1999). **Alphonse De Lamartine**, Gündoğan Yayınları, Ankara.
- Okay, Orhan. **Yahya Kemal Beyatlı**, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (s.35-39), İstanbul.
- Püsküllüoğlu, Ali. (2000). **Yaşar Kemal Sözlüğü**, Y. Kredi Yayınları, İstanbul .
- Tanpınar, Ahmet Hamdi. (2014). **Yahya Kemal**, Dergah Yayınları, İstanbul.
- Temizel Akar , Firdevs. (2002). **Nedim Divanının Kelime Grupları ve Sözlüğü**, Yüksek Lisans Tezi, SAÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.